

Seznam publikacij Založbe ZRC, ki bodo predstavljene na četrti redni novinarski konferenci v letu 2016. Ta bo v sredo, 22. junija 2016, ob 11. uri v Atriju ZRC.

Naslov: Iz preteklosti Koroške. Svet samorastnikov

Uredila: Katarina Keber

Leto: 2016

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Zgodovinski inštitut Milka Kosa

Soizdajatelj: Zgodovinsko društvo za Koroško

ISBN: 978-961-254-875-9

Specifikacija: mehka vezava • 14,5 × 22 cm • 238 strani

Cena: 15 EUR

Avtorji posameznih prispevkov: Tina Britovšek, Maja Kumprej Gorjanc, Miha Murko, Petra Svoltjšak, Miroslav Osojnik, Andreja Šipek, Alojz Pristavnik, Vinko Skitek, Karla Oder.

Monografija vsebuje devet znanstvenih razprav, ki pripovedujejo o življenju na območju Koroške med obdobjem antike in povojnem časom socializma. V skoraj tisoč-osemstoletni časovni perspektivi lahko najprej spoznamo nekatere posebnosti v načinu življenja celotnih skupnosti, iz polpretekle zgodovine pa tudi delovanje izjemnih posameznikov. Devet razprav izhaja iz področij arheologije, zgodovine, literarne zgodovine in etnologije.

Kronološko razvrščena tematika se začne z obdobjem Rimskega imperija; prva tri poglavja govorijo o življenju v rimski naselbini Kolaciona (Stari trg pri Slovenj Gradcu), o analizi rimskih nagrobnih spomenikov najdenih v Mežiški dolini in v Podjuni ter o pipah za kajenje tobaka v Slovenj Gradcu. Sledita prispevka o življenju in delu Prežihovega Voranca; po eni strani kot udeleženca prve svetovne vojne, po drugi strani pa o nastanku in pisanju njegovih najboljših novel. Prispevek o Polhovem mlinu razkriva primer dobre prakse v ohranjanju etnološke in tehniške dediščine v Mežiški dolini. Zadnji trije prispevki obravnavajo vprašanja polpretekle zgodovine; prvi predstavlja Ivana Hojnika, koroškega, slovenskega narodnozavednega izobraženca, ki je kot župnik pomembno vplival na razvoj Koprivne. Zapleteni čas druge svetovne vojne je predstavljen na primeru cerkveno-upravnih sprememb in položaju slovenskih duhovnikov ob nemški okupaciji v Mežiški dolini in Dravogradu. Zadnji prispevek se osredotoča na nepremično, premično in nesnovno dediščino Mežiške doline.

Naslov: Fičko po Jugoslaviji. Zvezda jugoslovanskega avtomobilizma med cestami in spomini

Avtor: Martin Pogačar

Leto: 2016

Zbirka: Kulturni spomin

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za kulturne in spominske študije

ISBN: 978-961-254-893-3

Specifikacija: trda vezava • 16,5 × 23 cm • 208 strani • barvne fotografije, 2 plakata

Cena: 22,00 EUR

V monografiji avtor odpira vprašanja jugoslovanske avtomobilske dediščine in spomina. Pri tem za izhodišče vzame avto Zastava 750 oziroma popularnega fička. Skozi postjugoslovanske zgodbe tega predmeta razčleni življenje avtomobila, ki je verjetno najodločneje zaznamoval jugoslovansko avtomobilsko zgodovino. Vendar pa avtor seže dlje od nostalgije in spomina in avto vzame kot predmet, ki odpira večplastna vprašanja o avtomobilski dediščini, odnosu do socialistične preteklosti skozi perspektivo

avtomobilizma, do vprašanja nacionalizacije tako spomina kot tudi tehniške dediščine. Skozi analizo različnih praks prisredanja preteklosti tematizira vprašanje afekta in avtomobilnosti, odnos med avtomobilom in (popularno, digitalno) kulturo ter nenazadnje širši odnos do socialistične preteklosti.

Naslov: **Made in YU. 2015**

Uredila: Jernej Mlekuž, Tanja Petrovič

Leto: 2016

Zbirka: Kulturni spomin

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za kulturne in spominske študije • Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

ISBN: 978-961-254-876-6

Specifikacija: trda vezava • 14,5 × 20,5 cm • 216 strani • 2 plakata

Cena: 19,91 EUR

Avtorji posameznih prispevkov: Dino Bauk, Valter Cvijić, Ildiko Erdei, Nikola Janović Kolenc, Mirt Komel, Dora Komnenović, Breda Luthar, Jernej Mlekuž, Ana Panič, Tanja Petrovič, Martin Pogačar, Maruša Pušnik, Tanja Radež, Polona Sitar, Franc Trček

V knjigi so zbrane raznolike zgodbe iz jugoslovanske industrijske, vsakodnevne, mitske, popkulturne preteklosti in dediščine. A vendarle, te zgodbe, ki rastejo iz socialistične preteklosti, so zgodbe reči, ki imajo pomembno mesto tukaj in sedaj. Avtorji s pomočjo junakov in junakinj svojih esejev premišlujejo o dramatičnih in pomembnih spremembah, o preoblikovanjih vsakdanjih, kulturnih, političnih, ekonomskih in afektivnih svetovih na območju nekdanje Jugoslavije.

Naslov: **Poznogotski krilni oltar v cerkvi sv. Križa v Kojškem (1515) in življenje v Brdih v 16. stoletju**

Uredili: Neva Makuc, Petra Kolenc

Leto: 2016

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Raziskovalna postaja Nova Gorica • Zgodovinski inštitut Milka Kosa

Soizdajatelj: Občina Brda

ISBN: 978-961-254-904-6

Specifikacija: mehka vezava • 21 × 27 cm • 108 strani

Cena: 15,00 EUR

Avtorji posameznih prispevkov: Gašper Cerkovnik, Robert Peskar, Tanja Gomiřšek, Neva Makuc, Andrejka Ščukovt, Katarina Šrimpf

Znanstvena monografija je posvečena 500-letnici edinstvenega poznogotskega krilnega oltarja iz leta 1515. Obletnica je ponudila številne priložnosti za osvetlitev pomembnosti tega srednjeveškega kulturnega spomenika, s katerim se ponašajo ne samo Goriška Brda, ampak vsa Slovenija. Posamezni prispevki v knjigi obravnavajo tudi širši družbeno zgodovinski okvir življenja v Brdih v 16. stoletju.

Kot poudarja umetnostni zgodovinar Gašper Cerkovnik, spada oltar »med najpomembnejše srednjeveške spomenike na Slovenskem«, saj je »edini ohranjen primer ambicioznejšega krilnega oltarja ter pomemben pričevalec o vlogi, ki so jo koroški umetnostni centri imeli za takratne slovenske dežele«. S tem pa ponudi razmislek o vpetosti umetniškega dela v umetnostno-zgodovinski okvir habsburških dednih dežel, hkrati pa v kontekst širše evropske poznogotske umetnosti, ali kot v svojem prispevku razmišlja generalni konservator Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije Rober Peskar, je »cerkev sv. Križa značilen rezultat razvoja arhitekture 15. stoletja na Goriškem, njen zvonik pa eden starejših v tem prostoru in kot tak vzor za mlajše različice v okolici«.

Naslov: **Historični seminar 12**

Uredili: Katarina Šter, Mojca Žagar Karer
Leto: 2016
Zbirka: Historični seminar
Jezik: angleški • slovenski

Založnik: Založba ZRC
ISBN: 978-961-254-901-5
Specifikacija: mehka vezava • 14,5 × 22 cm • 158 strani
Cena: 15,00 EUR

Avtorji posameznih prispevkov: Anja Benko, Gentiana Kera, Irena Selišnik, Silvo Torkar, Jure Volčjak, Lilijana Žnidaršič Golec, Mojca Žagar Karer

Historični seminar 12 prinaša sedem razprav s področij zgodovine, kulturne zgodovine in jezikoslovja. Jure Volčjak predstavlja intrige in procese po smrti ljubljanskega škofa grofa Attemsa sredi 18. stoletja, v katerih so poskusi Dunaja, da bi ljubljansko škofijo in goriško nadškofijo združil v personalno unijo, spodleteli. Lilijana Žnidaršič Golec na podlagi pričevanj župljanov župnije Ig iz leta 1782 osvetljuje tedanjo cerkveno vernost, odnose med ljudmi in problematiko t. i. poznega janzenizma. Irena Selišnik piše o novih političnih praksah na prelomu iz 19. v 20. stoletje, za katere je značilen pojav množičnih političnih strank. Prispevek Gentiane Kera analizira povezavo med porokami, vodenjem gospodinjstev in demografskimi težavami, ki so vplivale na nastanek in strukturo gospodinjstev v Tirani. Mojca Žagar Karer analizira razlike med terminološkimi slovarji, leksikoni in enciklopedijami. Anja Benko pregledno predstavi razvoj in stanje slovenske narečne leksikografije ter predlaga model za izdelavo narečnega slikovnega slovarja. Silvo Torkar pa piše o slovenskih zemljepisnih imenih, ki so tvorjena iz slovanskih antroponimov.

Naslov: **Orientaciones astronómicas en la arquitectura de Mesoamérica: Occidente y Norte**

Avtorji: Ivan Šprajc, Pedro Francisco Sánchez Nava, Alejandro Cañas Ortiz
Leto: 2016
Zbirka: Prostor, kraj, čas 12
Jezik: španski

Založnik: Založba ZRC
Izdajatelj: Inštitut za antropološke in prostorske študije
ISBN: 978-961-254-892-6
Specifikacija: internetna objava • pdf • 78 strani

Knjiga predstavlja rezultate raziskave orientacij v predšpanski arhitekturi zahodne in severne Mezoamerike. Analize podatkov so pokazale, da so bile pomembne stavbe povečini usmerjene na osnovi astronomskih referenc. Orientacije se večinoma nanašajo na Sončeva vzhajališča in zahajališča na določene datume, nekatere pa morda na skrajne položaje Lune ali Venere na horizontu. V razporeditvi intervalov med datumi, ki jih registrirajo solarne orientacije, so opazne koncentracije okoli nekaterih mnogokratnikov 13 in 20 dni. Distribucija datumov v letu, podobnosti z vzorci orientacij v drugih predelih Mezoamerike in kontekstualni podatki, vključno z etnografskim gradivom, kažejo, da so solarne orientacije omogočale uporabo opazovalnih koledarjev, ki so olajševali načrtovanje poljedelskih dejavnosti in s temi povezanih obredov. Dejstvo, da so nekatere stavbe usmerjene proti Sončevim položajem na datume, ki jih zaznamuje veliko število orientacij drugod po Mezoameriki, je posebno zanimivo, saj predstavlja najbolj prepričljiv dokaz, da so tudi na zahodu in severu prevladovala ista načela usmerjanja, obenem pa prispeva k razumevanju kulturnih povezav med posameznimi regijami.

Naslov: **Aspectos astronómicos de la arquitectura maya en la costa nororiental de la península de Yucatán**

Avtorji: Pedro Francisco Sánchez Nava, Ivan Šprajc, Martín Hobel

Leto: 2016

Zbirka: Prostor, kraj, čas 13

Jezik: španski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za antropološke in prostorske študije

ISBN: 978-961-254-896-4

Specifikacija: internetna objava • pdf • 73 strani

Arheoastronomska raziskava, ki smo jo nedavno opravili na območju kulture Majev, je v razporeditvi orientacij v arhitekturi severovzhodne obale polotoka Jukatana razkrila nekatere posebnosti, ki jih ni bilo mogoče zadovoljivo pojasniti. Da bi pridobili dodatne informacije, smo novembra leta 2015 izmerili usmeritve 34 stavb na 21 arheoloških najdiščih. Knjiga predstavlja rezultate tega dela in nekatere analize, ki temeljijo na vseh razpoložljivih podatkih za severovzhodno obalo. Najbolj izstopajo orientacije proti velikim Luninim ekstremom, gotovo zaradi pomena, ki ga je imel na tem območju kult boginje Ixchel, povezane z Luno. Drugo najbolj izstopajočo skupino predstavljajo solsticijske orientacije, ki so pogosto povezane z lunarnimi, kar kaže na opazovanje ekstremov polne Lune. Tretjo večjo skupino orientacij je mogoče povezati z nekaterimi zvezdami, toda hipotezo bo treba še preveriti. Usmeritve mnogih obalnih stavb se približno skladajo s potekom morskega obrežja, ker pa obenem pripadajo astronomsko significantnim skupinam, argumentiramo, da so bile strukture na obali pogosto zgrajene na izbranih mestih, ki so ustrezala tako astronomskim kot topografskim kriterijem.

Naslov: **Varovanje in trajnostni razvoj kulturne pokrajine Ljubljanskega barja**

Avtorica: Mateja Šmid Hribar

Leto: 2016

Zbirka: Georitem 27

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Geografski inštitut Antona Melika

ISBN: 978-961-254-911-4

Specifikacija: mehka vezava • 14 × 20,5 cm • 108 strani

Cena: 15,00 EUR

Znanstvena monografija podaja spoznanja o strukturi in funkciji kulturne pokrajine Ljubljanskega barja, ki jo sestavljajo ravnina, sredi katere se dvigajo osamelci, ter hribovje in gričevje na obrobju. Večji del območja, ki ga bistveno zaznamuje voda in izjemna biotska pestrost, je bil leta 2008 razglašen za Krajinski park Ljubljansko barje. V raziskavi smo na treh pilotnih območjih identificirali 28 pokrajinskih gradnikov, ki so odvisni od geološke podlage, vode ter od rabe zemljišč in prispevajo h pokrajinski pestrosti. Pomemben vpliv na rabo zemljišč imajo kmetijska plačila kmetom, ki največ prispevajo k obdelanosti zemljišč ter sonaravni reji, precej manj pa k ohranjanju bolj naravnih pokrajinskih gradnikov. V monografiji ugotavljamo, da je z vidika trajnostnosti ključno stremljenje k takšni pokrajinski pestrosti, ki zagotavlja čim boljše delovanje pokrajine in več različnih ekosistemskih storitev. Analiza razvoja pilotnih območij v štirih časovnih obdobjih je pokazala, da so bile sprva v pokrajini glavne gonilne sile kmetijstvo, poselitev in upravljanje z vodo, v zadnjih desetletjih pa postajata vse pomembnejši gonilni sili naravovarstvo in turizem. Na podlagi ugotovitev smo oblikovali 27 ukrepov za trajnostno upravljanje kulturne pokrajine na Ljubljanskem barju, ki bodo hkrati zagotavljali pokrajinsko pestrost, s čimer bo zagotovljena ekološka stabilnost, prebivalcem pa omogočili družbeni in ekonomski razvoj.

Naslov: **Priročnik za uvajanje spolno občutljivega pristopa v raziskovanje in poučevanje**

Avtorici: Jovana Mihajlovič Trbovc, Ana Hofman

Leto: 2016

Jezik: slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Inštitut za kulturne in spominske študije

ISBN: 978-961-254-909-1

Specifikacija: mehka vezava • 17 × 24 cm • 56 strani

Priročnik ni v prodaji

Namen priročnika je pomagati raziskovalkam in raziskovalcem, da v raziskovanje in poučevanje integrirajo dimenzijo spola ter da jo upoštevajo med snovanjem novih projektov in študijskih načrtov. Raziskovalno in pedagoško osebje naj bi spodbudil k premisleku, kako je spol relevanten za njihovo raziskovanje in kurikulum, tudi s primeri in praktičnimi nasveti. Priročnik temelji na Poročilih o prisotnosti dimenzije spola v raziskovanju in poučevanju, ki so jih partnerji v projektu GARCIA (Enakost spolov v akademski in raziskovalni sferi: boj proti karierni nestabilnosti in asimetriji) opravili pri dveh testnih raziskovalnih in visokošolskih ustanovah v državah, ki sodelujejo pri projektu (v Belgiji, na Islandiji, v Italiji, na Nizozemskem, v Sloveniji in v Švici). Boj proti spolnim stereotipom v akademskem okolju je tesno povezan z upoštevanjem pomena spola pri raziskovanju in poučevanju. S tem priročnikom želimo zapolniti to vrzel.

Naslov: **Moja doživetja z bojnega pohoda proti Prusiji leta 1866 / Meine Erlebnisse aus dem Feldzug gegen Preussen 1866**

Avtor: Karl Kastl

Uredil: Miha Preinfalk

Leto: 2016

Zbirka: Thesaurus memoriae Opuscula 4

Jezik: nemški • slovenski

Založnik: Založba ZRC

Izdajatelj: Zgodovinski inštitut Milka Kosa

ISBN: 978-961-254-908-4

Specifikacija: mehka vezava • 17 × 23,5 cm • 170 strani • ilustrirano

Cena: 19,00 EUR

Bitka pri Kraljevem Gradcu (Koniggrätz) na Češkem julija 1866 je bila ena najbolj znamenitih in hkrati najbolj krvavih vojaških spopadov med avstrijsko in prusko vojsko. Med udeleženci je bil tudi tedaj 18-letni kadet Karl Kastl iz Badna pri Dunaju, ki je že nekaj mesecev pozneje napisal spomine na svoj ognjeni krst. Kastla je pozneje vojaška kariera pripeljala v Ljubljano, kjer se je poročil in ostal do smrti leta 1920. Osrednji del knjige predstavljajo Kastlovi spomini na bitko, ki so objavljeni v nemškem izvorniku in slovenskem prevodu. V historični kontekst jih postavljajo tri dodatne študije. Rok Stergar je predstavil širše politično dogajanje v Srednji Evropi od padca Napoleona in vzpostavitve postnapoleonske Evrope do izbruha sovražnosti med Avstrijo in Prusijo, ki so kulminirale v oboroženem spopadu leta 1866. Miha Šimac je s pritegnitvijo manj poznanih arhivskih virov opisal Kastlovo vojaško pot in jo vpletel v detajlni opis bitke pri Kraljevem Gradcu. Nazadnje sledi še osebna predstavitev Karla Kastla, njegove družine in njegovega bivanja v Ljubljani. Ta del je prispevala – tako kakor prevod Kastlovih spominov – Kastlova pravnukinja Angelika Hribar.